

ΜΙΧΑΗΛ ΕΡΜΟΔΩΡΟΣ ΛΗΣΤΑΡΧΗΣ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΛΙΤΑΡΧΟΣ

Σύγχρονοι και συμπολίται τοῦ Ἀλεξάνδρου Νερούλη, περὶ τοῦ ὁποίου τὸ σημειώμαί μου εἰς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐγένοντο οἱ Μιχαὴλ—ὁ κατόπιν μεταλλάξας τὸ ὄνομα εἰς Ἐρμόδωρον—Ληστάρχης καὶ Ἱερώνυμος Λίταρχος.

Ὡς πρὸς τὸ ἐπώνυμον, παρατηροῦμεν ὅτι τοῦτο ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΕ΄ αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἀπαντᾷ ὡς Ληστάρχης, Λήσταρχος, Λίταρχος, Λίταρχος καὶ Λιτάρχης. Ἦτο δ' ἡ οἰκογένεια ἐκ τῶν πρώτων ἐν Ζακύνθῳ, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ Βενετοκρατίας, ἐγγεγραμμένα εἰς τὴν Χρυσόβιβλον [Libro d'oro] μεταξὺ τῶν εὐγενῶν, ἀπετέλεσαν τὸ ἐξ 150 μελῶν Συμβούλιον τῆς Μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος τῆς Νήσου. Ἡ οἰκογένεια αὕτη μέχρι σήμερον σφριζομένη ἐν Ζακύνθῳ διετήρησε τὸ πρῶτον ἐπώνυμον αὐτῆς, τὸ καὶ ἀρχαιότερον, Ληστάρχης.

Τοῦ Ἐρμόδωρου, γεννηθέντος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΣΤ΄ αἰῶνος, πατὴρ ἐγένετο ὁ ἱερεὺς Φίλιππος, υἱὸς ἢ ἀδελφὸς τοῦ Φραγκίσκου, ὅστις τὴν 20 Ἰανουαρίου 1531 παρέμενεν ἐν Ἀγκῶνι τῆς Ἰταλίας¹, καὶ ὅστις ἐπιστρέψας εἰς Ζάκυνθον ἐγένετο συμβολαιογράφος². Οὗτος ἐκ τῆς συζύγου του Θεοδώρας³, ἀγνώστου ἐπωνύμου, ἔσχε τρεῖς υἱούς, τοὺς: Πέτρον Ἱερέα, γενόμενον καὶ τοῦτον συμβολαιογράφον⁴, Ἀνδρέαν καὶ Μιχαὴλ (Ἐρμόδωρον), ἀπέθανε δὲ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1553 ἢ ἀρχὰς τοῦ 1554, τῆς διαθήκης του συνταχθείσης τὴν 12 Δεκεμβρίου 1553⁵. Ὅτι δὲ ἡ πατρὶς τοῦ Ἐρμόδωρου ἦτο ἡ Ζάκυνθος, καὶ οὐχί, ὡς φρονοῦσί τινες, ἡ Χίος, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία.

Περὶ τοῦ Ἐρμόδωρου Ληστάρχου πολλὰ παρὰ διαφόρων ἔχουσι γρα-

¹ Βλ. συμβ)γράφον Ζακύνθου Ν. Φραγκόπουλον, σελ. 354, 360.

² Τ' ἀρχεῖα τούτου ἀπὸ 1 Αὐγ. 1539 μέχρις 9 Ἀπριλ. 1553 τηροῦνται, ὡς καὶ τῶν ἄλλων συμβ)γράφων, παρὰ τῷ Ἀρχιεπιτολματικῷ Ζακύνθου. Τὴν συμβολαιογραφικὴν ἠδύναντο νὰ ἐξασκῶσι καὶ ἱερεῖς εἰς τὰς Βενετοκρατουμένας τότε χώρας, διαταγῇ ὁμοῦ τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Θαλάσσης Α. Πιζάνη ἀπὸ 25 Μαΐου 1631 καὶ Νόμῳ ἐκ 33 ἀρθρῶν τοῦ Γ. Προβλ. Θαλάσσης Α. Δονᾶ ἀπὸ 10 Μαρτίου 1770, ἀπηγορεύθη ἐπὶ ποινῇ εἰς τοὺς κληρικοὺς ἢ ἐξάσκησις τοῦ ἐπιγγέλματος τοῦ συμβολαιογράφου.

³ Αὕτη, χήρα οὖσα, κατέλιπε, διὰ τῆς ἀπὸ 2 Σεπτ. 1554 διαθήκης της, συνταχθείσης παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ Θ. Παρίση, σελ. 367, μέρος τῆς περιουσίας της εἰς τὰ τέκνα της.

⁴ Διετέλεσε συμβολαιογράφος ἀπὸ 24 Ὀκτ. 1549 μέχρι 15 Ἀπρ. 1560.

⁵ Συμβολαιογρ. Θ. Παρίσης σελ. 369.

φῆ¹. Παρέρχομαι ὄθεν δι' ὀλλῶν διὰ τοῦ σημειώματός μου τούτου τὰ τοῦ βίου του, συμπληρῶν κενά τινα δι' ἀγνώστων πληροφοριῶν, εἰλημμένων ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων.

Οὗτος ἐν τῷ κολλεγίῳ τῆς Ρώμης ἐκπαιδευθεὶς καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἀπεχθασμένος τὴν αὐτὴν τῆς Ρώμης, τὴν συστηματικῶς τοὺς Ἑλληνας σπουδαστὰς προσηλυτίζουσαν², καὶ μετέβη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Φερράρας, ὅπου ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν. Ἐκ Φερράρας μετέβη εἰς Χίον, ὡς φαίνεται ἐξ ἐπιστολῆς του ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1533 πρὸς τὸν Ματθαῖον Δεβαρῆν, ἐν τῇ νήσῳ δὲ ταύτῃ διέτριβε καὶ κατὰ τὸ '538, ὡς δεικνύει ἕτερα ἐπιστολή του κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐκ Χίου πρὸς τὸν ἔσοχον λατινιστὴν καὶ ἑλλημιστὴν Ἱερμον Βουδαῖον [1467—1540].

Ἐκεῖ εὗρισκετο καὶ κατὰ Μάϊον τοῦ 1541, ὅτε εἶχε πληρώσει τριάκοντα καὶ ἐν φλωρία διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ αἰχμαλώτου Ἀντωνίου Ζερβου³. Ἐκ Χίου δέ, ὅπου διηύθυνε σχολεῖον καὶ μετήρχετο τὴν ἰατρικὴν⁴, μετέβη εἰς Ρώμην, πιθανὸν πρὸ τῆς 26 Νοεμβρίου 1543, ὡς ἡ ἐπιστολή του πρὸς τὸν μαθητὴν του Ἀλέξανδρον Νερούλην, ἐκεῖ δ' εὗρισκομένου, μνημονεῦει αὐτοῦ ἐν ἐπιστολῇ του ὁ Ἰάκωβος Διασωρίνος. Κατόπιν μετέβη εἰς Φερράραν, ὅπου τὸ 1546 διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τὸ ἐκεῖ Πανεπιστήμιον διδάσκων τὰ ἑλληνικὰ γράμματα⁵. Ἐκεῖθεν ἀπηύθυνε τὴν ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου 1547 πρὸς τὸν Ματθαῖον Δεβαρῆν ἐπιστολήν του καὶ ἐκεῖ ἔλαβεν ἐπιστολήν παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Β' κατὰ τὴν β' αὐτοῦ πατριαρχεῖαν, παροτρύνουσαν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ διδάξῃ ἐν τῇ πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ.

Ἀναχωρήσας ἐκ Φερράρας ὁ Ἑρμοδωρος διῆλθεν ἐκ Ζακύνθου, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν οἰκείων του, τῆς εὐκαιρίας δ' ἐκεῖνης ἐπωφεληθεῖσα ἡ Μπέτα, θυγάτηρ Σίμου τοῦ Μπούα καὶ σύζυγος Νικολάου Μαλανδρινου ἐξουσιοδότησεν αὐτὸν καὶ τὸν Νικόλαον Βλασόπουλον, τὴν 22 Ὀκτωβρίου

¹ Μεταξὺ τῶν περὶ Ἑρμοδώρου ἀρχαιότερον γραψάντων καταλέγονται καὶ οἱ: Κρούσιος, Μ. Παράνικας, Π. Ρουσαῖνος, Α. Μουστοξύδης, Παπαδόπουλος Βρετός, Κ. Σάθας, Π. Χιώτης, Μ. Γεδεών, Ε. Legrand, Ν. Κατράμης.

² Κ α τ ρ α μ ῆ. Φιλολ. Ἀνάλεκτα Ζακύνθου 240.

³ Συμβολαιογράφος Β. Φραγκόπουλος, 146.

⁴ Νομίζω ὅτι ὁ Κατράμης σφάλλεται γράφων ὅτι τὸ 1581 Δημήτριος ὁ Μαρμαράτος ἀπέστειλεν ἐκ Κερκύρας πρὸς τὸν Ἑρμοδωρον ἐπιστολήν, διότι τὸ 1581 ὁ Ἑρμοδωρος δὲν ἔζη, ἐκτὸς ἂν ὁ θάνατος αὐτοῦ ἦτο ἀγνωστος εἰς τὸν Μαρμαράτον.

⁵ Μετὰ τὸν Ἑρμοδωρον ἐδίδαξεν ἐν τῷ αὐτῷ Πανεπιστημίῳ ὁ Βαρισανός Ἀχ. Α. Κ ὄ ρ ο υ, «Οἱ Ἑλληνες τῆς Ἀναγεννήσεως», 95.

1548, ἵνα ἐξαγοράσουν τὸν σύζυγόν της, αἰχμάλωτον ὄντα, ἀντὶ ἑβδομήκοντα φλωρίων¹.

Ὁ Ἐρμόδωρος ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ διδασκαλίας του, ἔγραψε προτρεπτικὸν εἰς τοὺς σπουδάζοντας νέους καὶ διάφορα ἄλλα πονήματα.

Ἐκ Κ]πόλεως μετέβη εἰς Χίον, ὅπου πλέον ὀριστικῶς ἐγκατεστάθη, νυμφευθεὶς τὴν Μπετίαν, ἀγνώστου ἐπωνύμου, ἐξ ἧς ἔσχε μίαν καὶ μόνην θυγατέρα, Θεοδορούαν ὀνόματι, συζευχθεῖσαν τὸν ἐκ Χίου Ὁρέγγιον Μαρτινέγκον, ἐξ ἧς συζυγίας ἐγεννήθη υἱός, λαβὼν τὸ ὄνομα τοῦ πάππου του Ἐρμόδωρος².

Τῆς μεγάλης ἀξίας τοῦ Ἐρμοδώρου Ληστήρχου πολλοὶ τῶν συγχρόνων του, τῶν ἐπὶ παιδείᾳ ἐξεχόντων, εὐφήμως μνημονεύουσι, πολλαὶ δ' εἶνε καὶ αἱ πρὸς διαφόρους διαμειφθεῖσαι ἐπιστολαὶ του³.

Ὁ χρόνος τοῦ θανάτου του εἶναι ἀγνώστος. Κατὰ τὸν Γ. Ζολώταν⁴, ἀπέθανεν οὗτος πρὸ τοῦ 1575. Πάντως ἐξ ἐγγράφου φαίνεται ὅτι δὲν ἔζη τὸ 1581⁵, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα, ἀπέθανεν ἐν Χίῳ, ὁπόθεν ἡ οἰκογένειά του μετέβη εἰς Ζάκυνθον, ὅπου τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1584, ἡ χήρα αὐτοῦ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀνδρέαν Μπράτην ἀμπέλιόν της εἰς θέσιν Σκανταλιοῦ⁶ καὶ τὴν 3 Νοεμβρίου 1595 ἡ αὐτὴ χήρα τοῦ Ἐρμοδώρου καὶ ἡ θυγάτηρ της Θεοδορούα κατέστησαν ἐπίτροπον αὐτῶν, ἐν Ζακύνθῳ εὐρισκόμεναι, τὸν ἕγγονον Ἐρμόδωρον ἢ Ἀρμόδωρον Ὁρέγγιον⁷.

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΛΙΤΑΡΧΟΣ

Οὗτος ἐγεννήθη ἀρχομένου τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος, ἦτο δὲ υἱὸς τοῦ ἱερέως Πέτρου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἐρμοδώρου, ἐφημερίου τοῦ ἐν τῇ πόλει Ζακύνθου ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως, καὶ ἐσπούδασεν ἐν Ἰταλίᾳ λαβὼν τὸ δίπλωμα τῆς Νομικῆς. Εἰς πλεῖστα ἔγγραφα τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου Ζακύνθου ἀπαντᾷ πάντοτε μὲ τὸ ἐπώνυμον Λίταρδος, Λίταρχος, ἐνῶ ὁ θεῖός του Ἐρμόδωρος, ὡς εἶδομεν, ἐγράφετο Ληστήρχης.

Κάτοχος ὁ Ἱερώνυμος εὐρείας μορφώσεως, ὡς μαρτυρεῖται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ Διονυσίου Κατηλιανοῦ, ἐπισκόπου Κυθήρων,

¹ Συμβολαιογράφος Ἰω. Δρακόπουλος, 28.

² Συμβολαιογράφος Γ. Πικρίδης, 171.

³ Ἐπιστολαὶ του ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Λαμίου, Χιῶτου, Λάμπρου (βλ. καὶ περιοδικὸν «Ἑλλ. Φιλολ. Σύλλογος Κ]πόλεως», ΙΑ' 1878). Κατραμῆ καὶ Legrand.

⁴ «Ἱστορία Χίου», Α'. 378.

⁵ Συμβολαιογράφος Μ. Μαρτινέγκος, 90.

⁶ Συμβολαιογράφος Α. Μαρτινέγκος, Βιβλ. Γ'. 1.

⁷ Συμβολαιογράφος Γ. Πικρίδης, 171.

καλοῦντος αὐτόν: *ρητορικώτατον καὶ μεγαλόνοα*¹, ἔγραψε πολλὰ φιλοπονήματα, τὰ ὅποια ἀπωλέσθησαν. Εἶχεν ἀδελφὴν Ἄνναν ὀνόματι, τὴν ὁποίαν συνέζευξε μετὰ τοῦ Νικολάου Μονδίνου ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν Ζακύνθου, ὡς δηλοῖ ἡ προικοδότησις αὐτῆς ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου 1588². Γηραλέος πλέον συνέταξε τὴν διαθήκην του, τὴν 18 Ὀκτ. 1599³ καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὴν 26 Ὀκτ. ἰδίου ἔτους⁴.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

¹ Κ α τ ρ α μ ῆ ς, Ἔνθ' ἀνωτέρω, 300.

² Συμβολαιογρ. Γ. Πικρίδης, 53, 55, 59 καὶ Μ. Μαρτινέγκος.

³ Συμβολαιογρ. Γ. Πικρίδης, 27.

⁴ Συμβολαιογρ. Μ. Μαρτινέγκος, Γ'.